

A boka és a láb sérülései

Posttraumás kóros állapotok

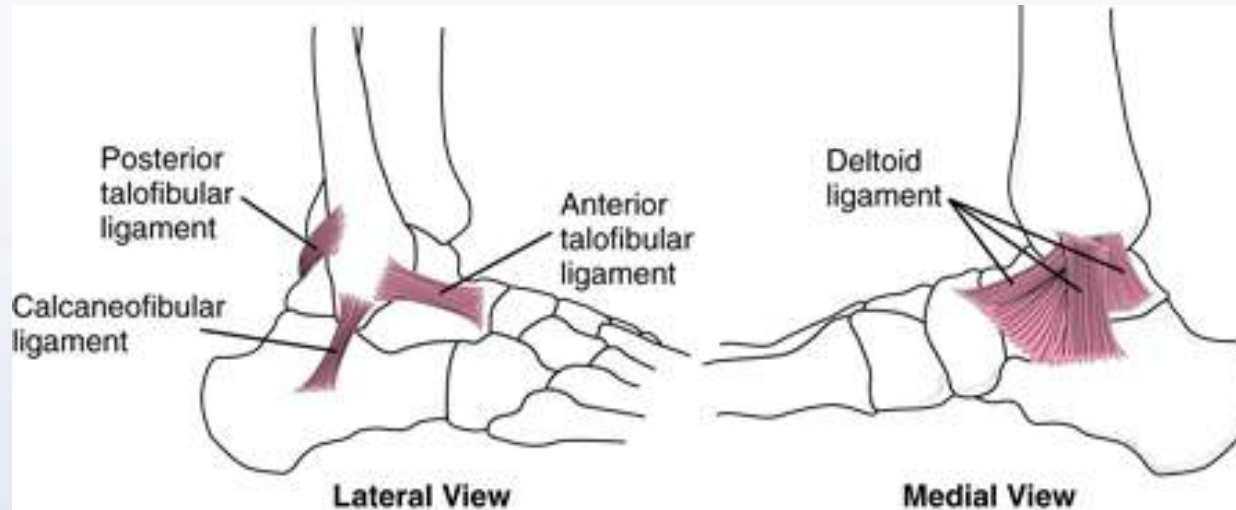

A boka rándulásai, húzódásai, és instabilitásai

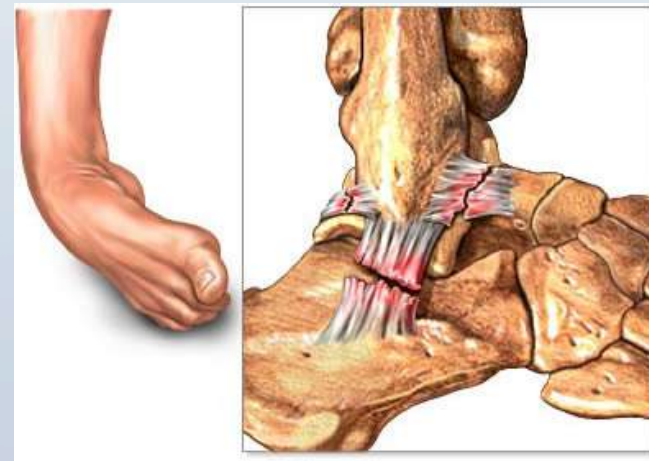
(azaz a szalagsérülések)

(Majdnem) minden akut, indirekt mechanizmussal létrejött sérülés, ahol a törést kizártuk.
(Ám néha kis szakításos törés jelzi a szalagsérülést [külbokacsúcs, belboka])

Anatómia

Mechanizmus

Diagnózis

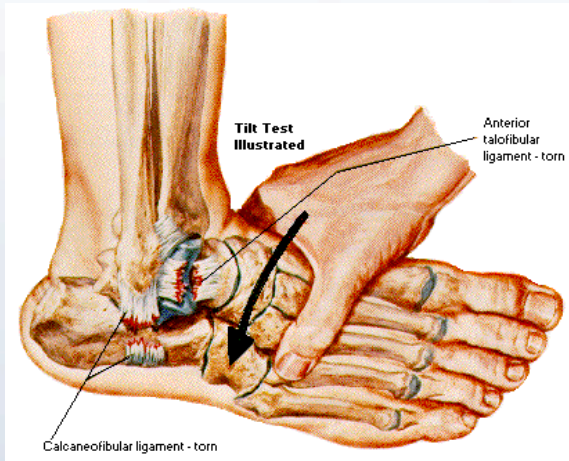
Anamnézis

Fizikális lelet (nyomásérzékenység!)

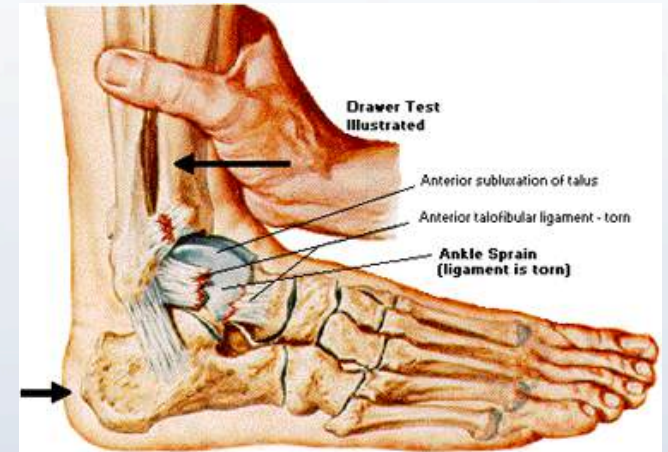
Radiológiai vizsgálat

Akutan elegendő

4-5 nap után
ismételt vizsgálat:
stabilitás vizsgálata

Terápia

Rest

Ice

Compress

Elevate

Nyugalomba helyezés
Hűtés („jegelés”)
Rugalmas pólya
Felpolcolás

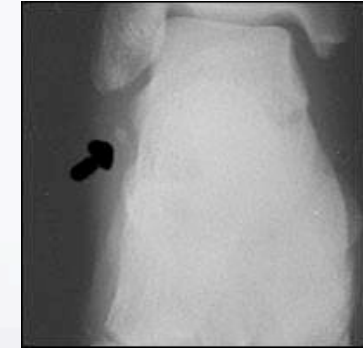

Differenciál diagnózis

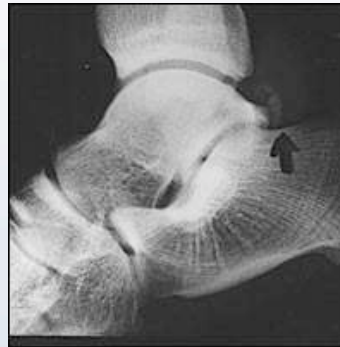
Talus trochlea osteochondralis törései

Talus processus lateralis törés

Talus processus posterior törés

Calcaneus processus anterior törés

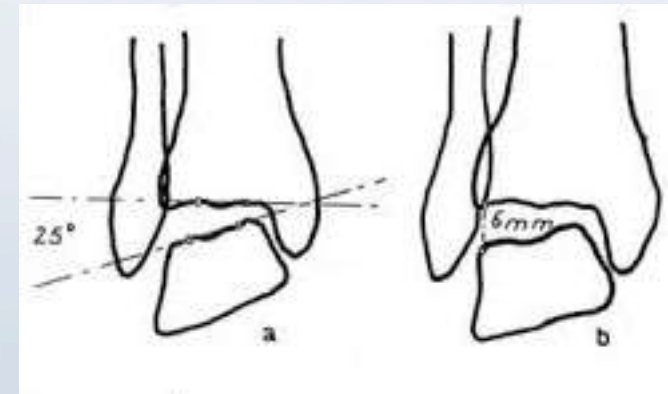
Ezek kezelése leggyakrabban konzervatív, de hosszabb, stabilabb rögzítést igényelnek.
(4-6 hét gipszrögzítés)

Krónikus bokaizületi instabilitás

„Állandóan kimegy a bokám!”

Fizikális vizsgálat – instabilitás jelei

„Tartott” (stressz) rtg.- felvétel a krónikus instabilitás bizonyítása végett – ekkor ± MR (egyéb pathológiák?)

Ha a konzervatív kezelés (izomerősítés, brace) elégtelen, szalagvarrat, illetve szalagpótlás szükséges

Bokatörések

Tünetek: fájdalom, duzzanat, deformitás, crepitatio, mozgászavar

Diagnózis:
3 irányú rtg-felvétel

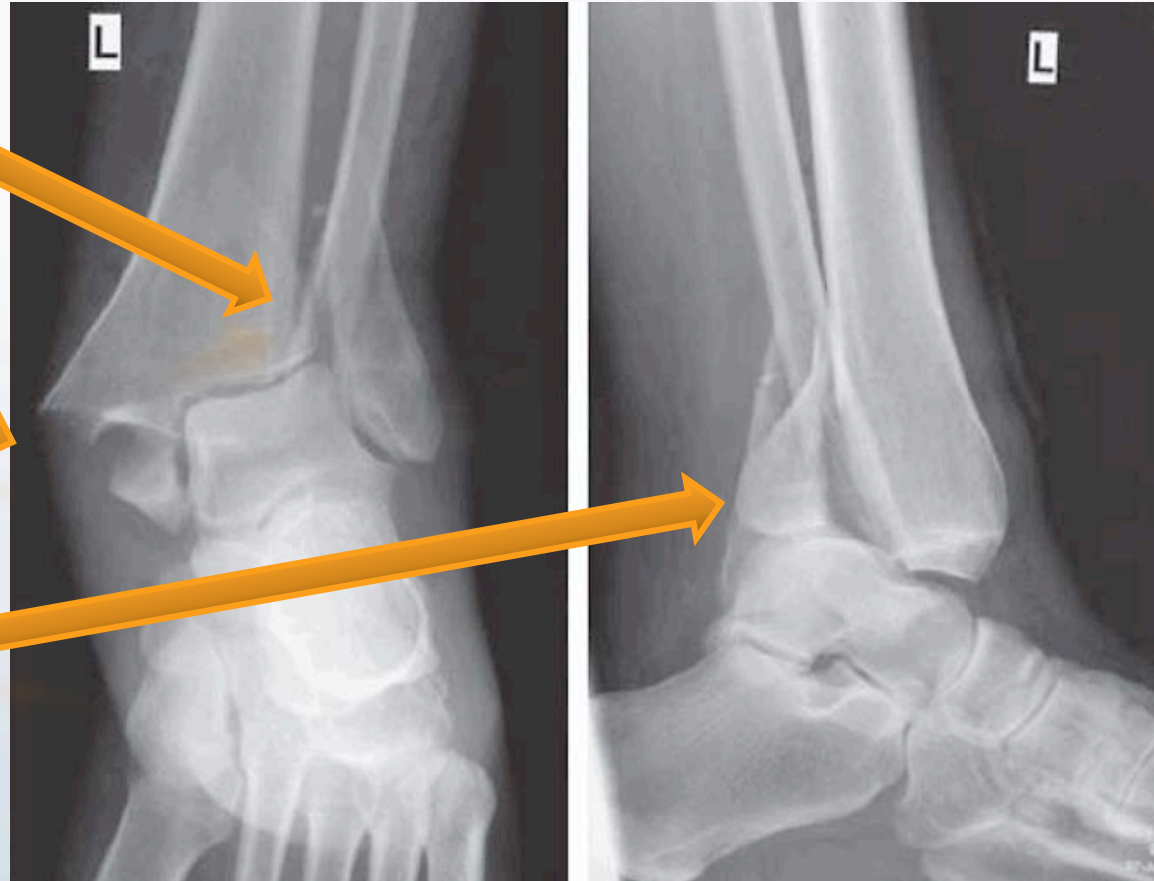

A traumatológus 3 bokanyúlványt ismer! (Mert különben nem tudna mit kezdeni a *trimalleoláris* törésekkel.) 😊

külboka

belboka

Volkman-háromszög

Törések osztályozása:
Kulcs a külboka törésének magassága!!!

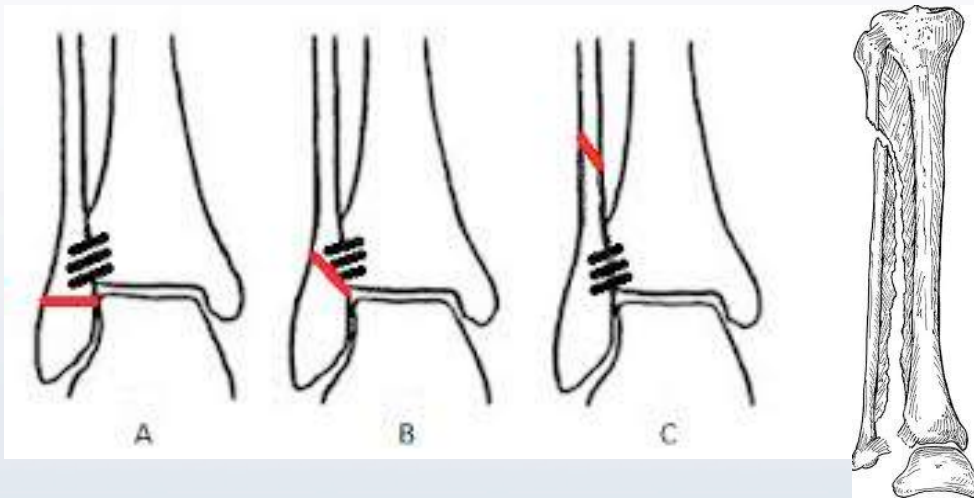
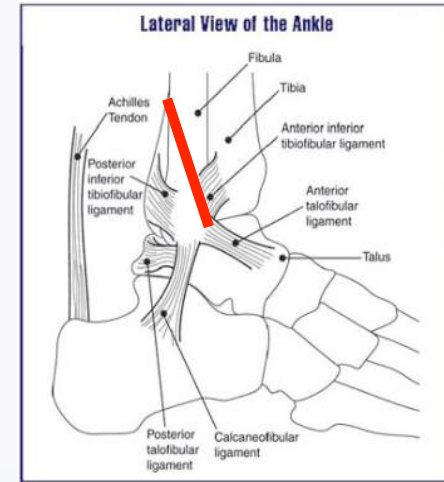

Töréstípusok

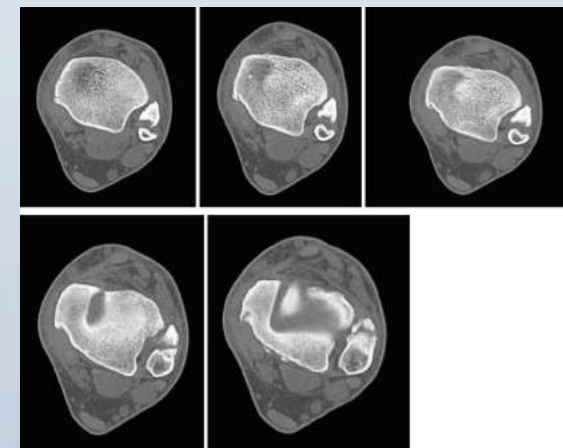
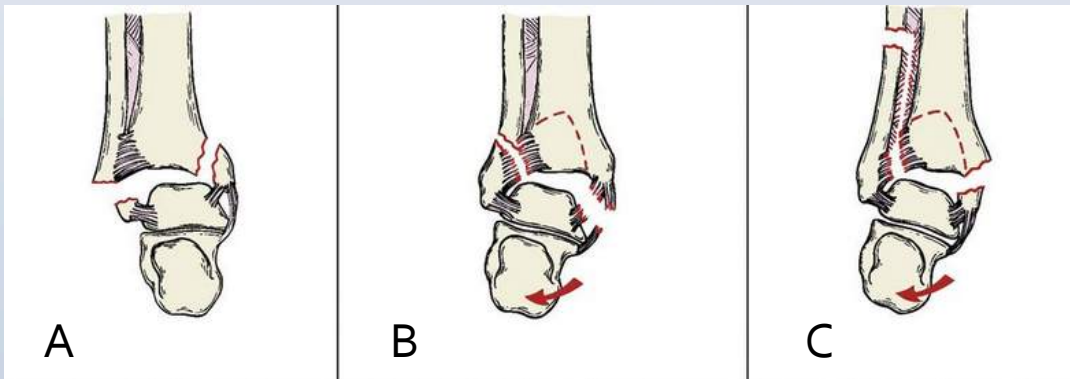
Weber (AO): A, B, C

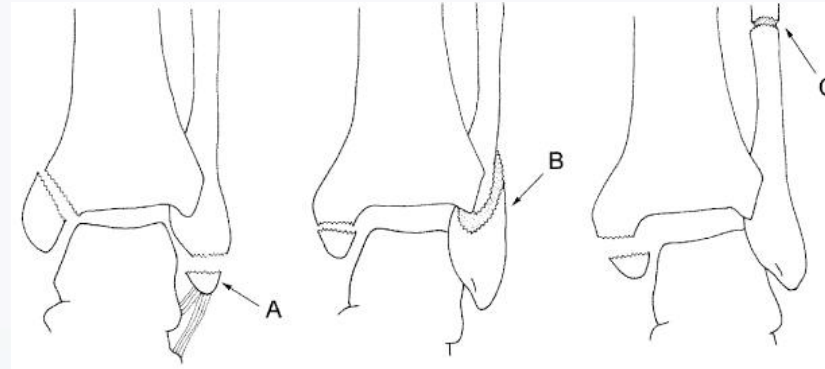
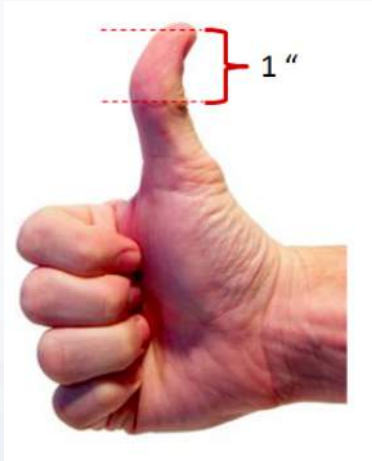
Lauge-Hansen

Maisonneuve törés

Weber B = indirekt syndesmolythesis

... a külboka töréseire vonatkozóan:

Weber A törések:

≈ konzervatív kezelés

Weber B törések:

± műtéti / konzervatív kezelés (talus helyzete!)

Weber C törések:

= műtéti kezelés

Weber „A“

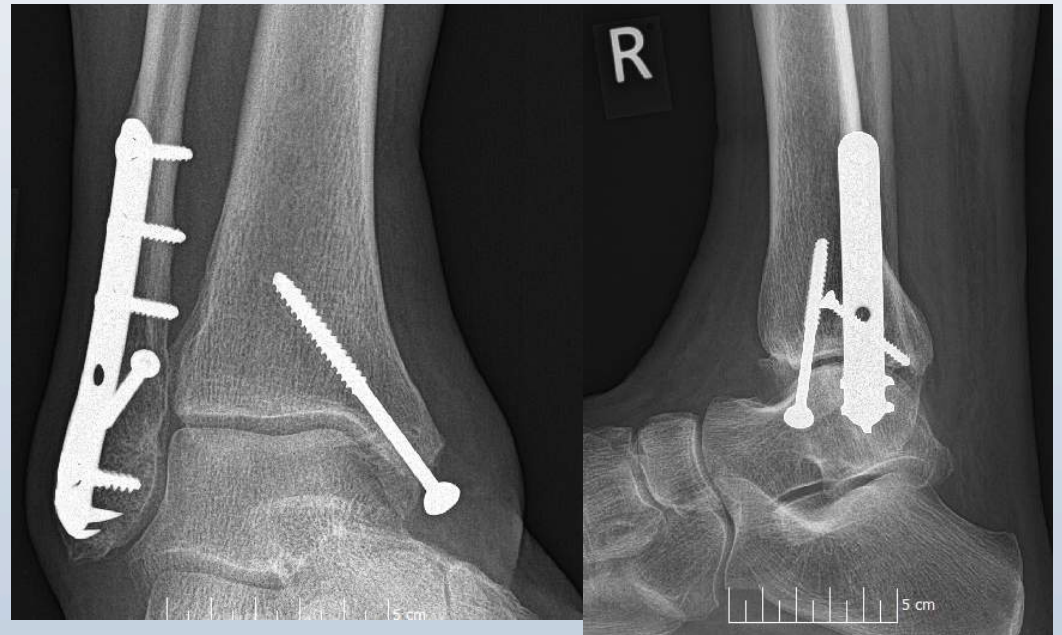
Weber „B“

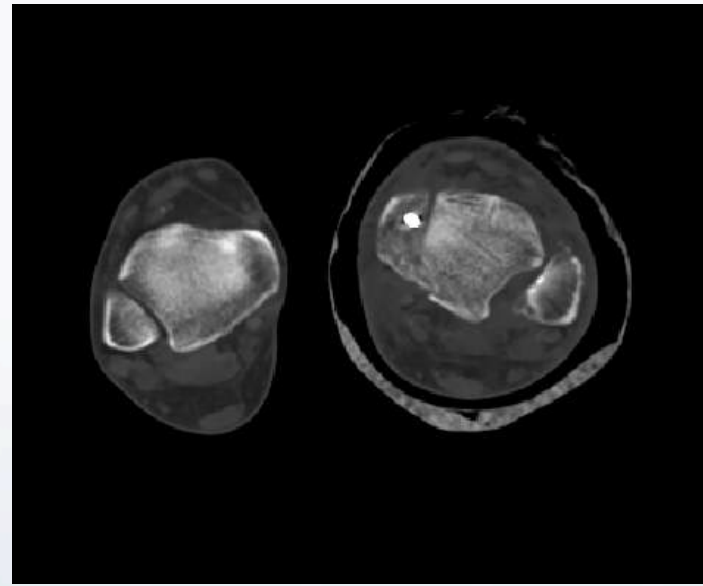
Weber „B“

Weber „B”

Weber „C”

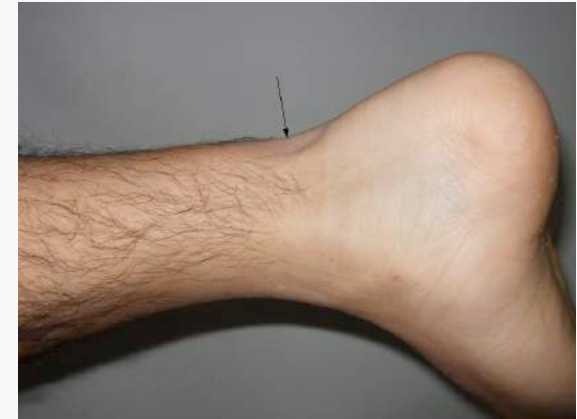
Weber „C”

Achilles-ín szakadás

Öregfiúk focimeccs, árok átugrása;
degeneratív elfajulás az ínban

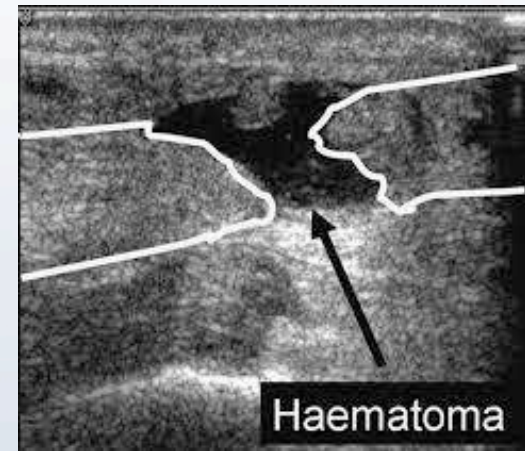
Dg.: (akut – chr.)

Tapintható hiatus az ínvégek között

Thompson-teszt

UH

(MR)

Th.:

Műtét (sutura, nyitott / percutan - szövődmények)
(?Konzervatív? – UH kontroll)

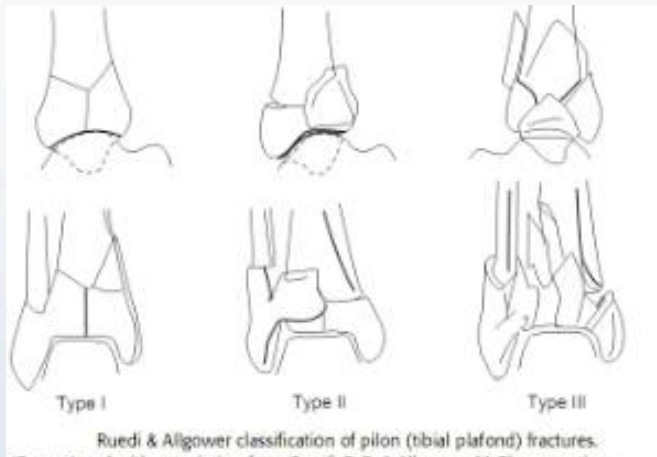

Gipsz-
rögzítés:
3+3 hét

Tibia distalis vég törései (Pilon-törések)

Sajátosságok:

- intraarticularis törés → congruentia biztosítása: műtét szükséges
- vékony lágyrészborítás → bőr ischaemia veszélye: műtét halasztás lehet szükséges

Műtéti rekonstrukció gyakran két ülésben:

- I.: Fixateur externe temporaer rögzítés (± fibula synth.)
- II.: Tibia OS (általában lemez, ± spongiosa graft)

Posttraumás arthrosis gyakori szövődmény

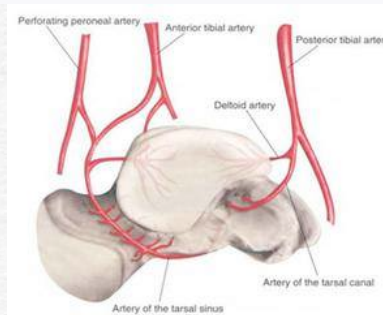
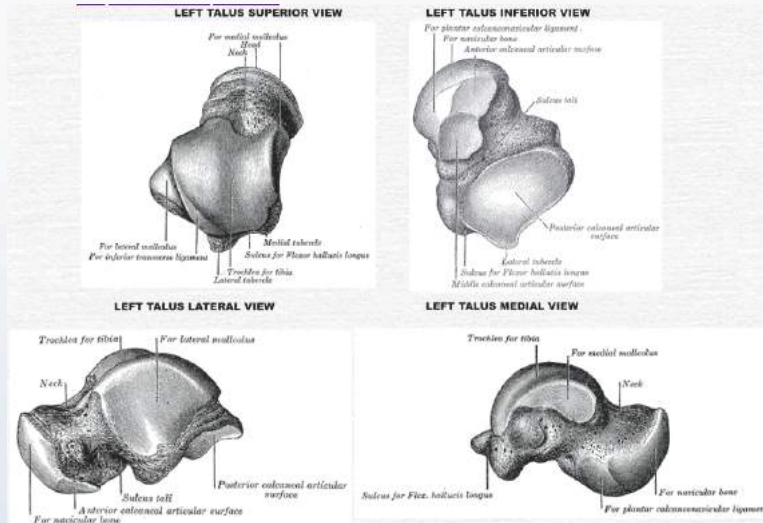

Talus törések

Probléma: törés gyakran intraarticularis
vérellátás könnyen károsodik

➔ műtét gyakran indikált
➔ avascularis elhalás veszélye

Hawkins jel

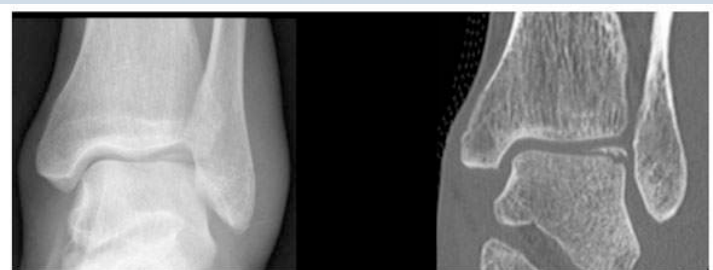

Avascularis necrosis

Fig. 2. Hawkins talar neck classification; types I-IV.

Töréstípusok:

Nyúlvány törések
Talus test (trochlea) törés
Flake-törés (osteochondralis)
Talus nyak törés

Luxatio pedis sub talo

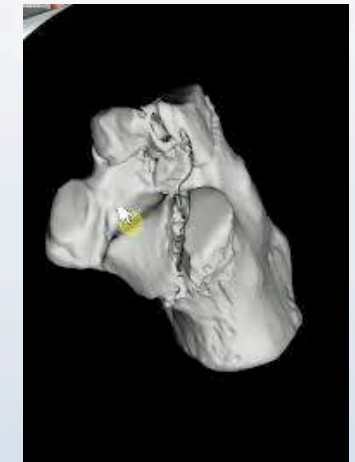
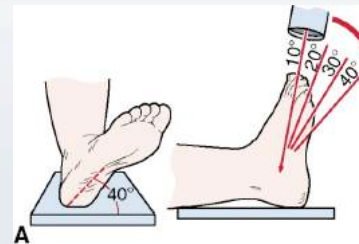
A calcaneus törései

Változatos, nem csak nagy energiájú (akna-, hajókazán robbanás) kiváltó okok: leggyakrabban magasból esés.

Tünetek: duzzanat, ecchymosis (talp, külboka alatt), bullák

Dg.: rtg. (oldal ir. + Broden-felvétel)
CT

Törésfajták:

- Nyúlványtörések
- A test törései:

extraarticularis
intraarticularis

Jó vérellátás – jó gyógyhajlam ↔

A repositió nehéz, széles feltárásnál gyakori a bőrelhalásból eredő szeptikus szövődmény

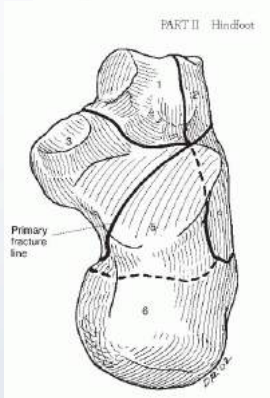
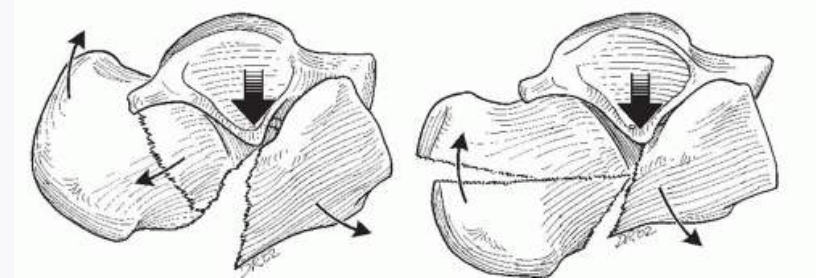
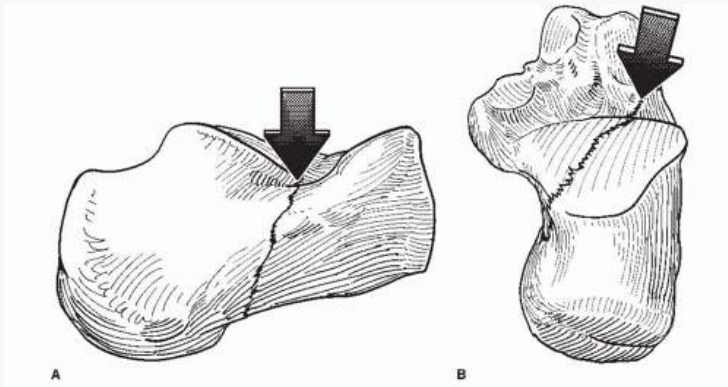

Th.: konzervatív /
operatív

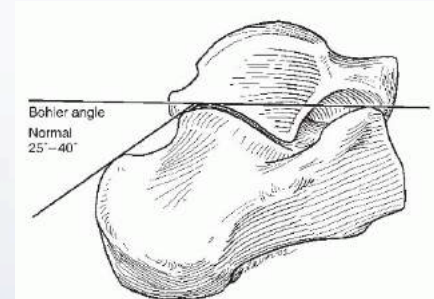
(percutan csavar

lemez)

Böhler-szög

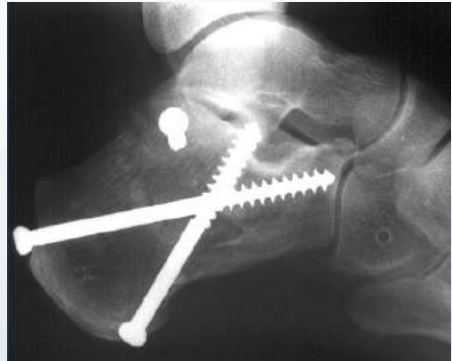
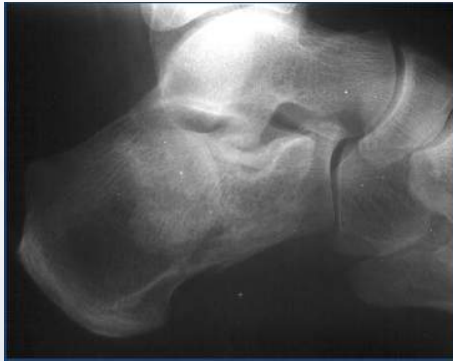
„sine dislocation“:

„Menekülési“ lehetőség:
talocalcanealis
arthrodesis

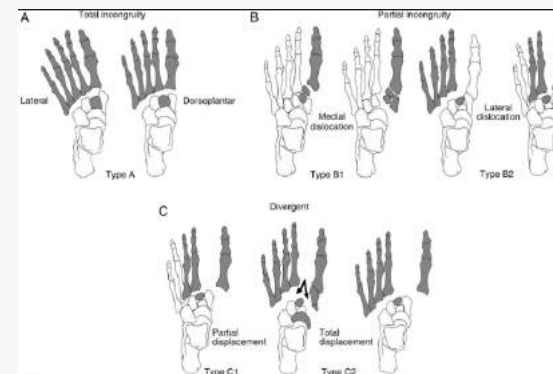
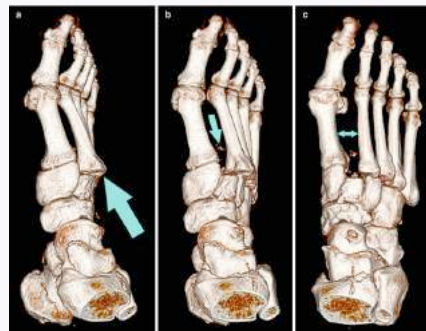
Forgon-Zadravec (Pécs!)
distractió repositió és
percután csavarozásos
módszer

Nyílt repositió
lemez rögzítés

Lisfranc izületi ficamok

Könnyen „elnézhetők”, általában kisebb-nagyobb törésekkel járnak. A fedett repositió leggyakrabban nem elegendő a helybentartásra.

Metatarsus törések

I. és V.: kitüntetett helyzet

Stressz-törés

Posttraumás kóros állapotok

Traumából eredőek

Ellátásból eredőek

Leggyakrabban mindkét ok fennáll

Salus aegroti suprema lex!

Medicolegalis keresetek:
szülészet-nőgyógyászat,
traumatológia, idegsebészet

Pl.:

Téves diagnózisok; nem kielégítő repositiók; elégtelen, szakszerűtlen rögzítések; műtétechnikai hibák; sebgyógyulási zavarok; infectiók; **compartment szindróma**; kontraktúrák, mozgáskorlátozottság; rossz helyzetben gyógyult törések; **poszttraumás arthrosisok**; **fájdalom szindrómák**; poszttraumás stressz szindróma

„Compartment syndrome”

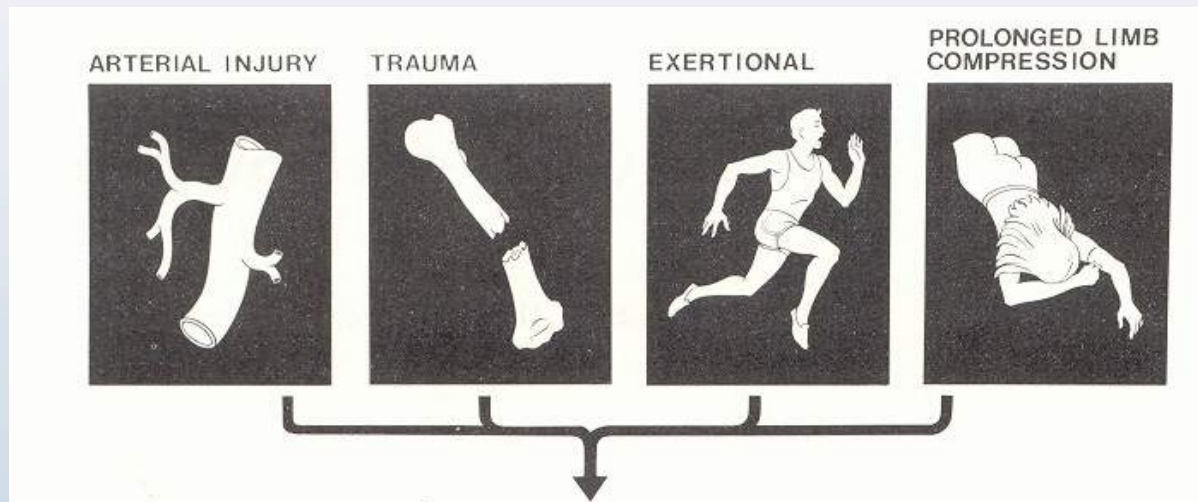
Definíció: adott (fascia)rekeszben a nyomás annyira megnő, hogy a keringés romlása miatt a(z) (izom)szövetek oxigénellátása elégtelenné válik.

Variánsok:

{„szoros kötések”: Volkmann 1881}

„...zárt fasciatérben (izomrekeszben) a capillárás keringés a szöveti viabilitás szintje alá esik.” (Mubarak, 1983)

„zárt térben ... a szövetek keringése és funkciója veszélyeztetetté válik.” (Rajesh, 2000)

ICP: többféle meghatározás

– >30 Hgmm

– >30-50 Hgmm

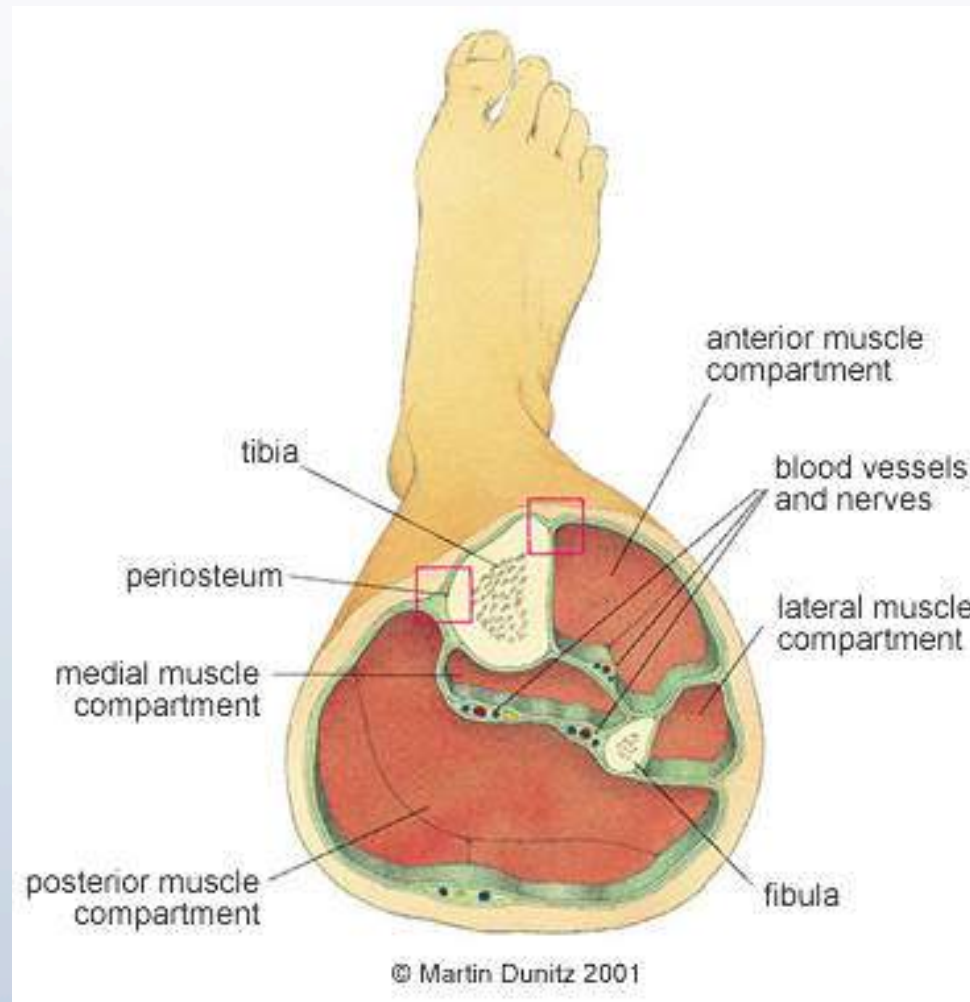
– 20-30 Hgmm

a diastolés nyomás alatt

Oedema-vérgyülem – emelkedett rekeszen belüli nyomás – compartment tamponád – izom ischaemia (+ ideg ischaemia) – izom elhalás (részleges, majd teljes necrosis)

Localisatio:

Végtagok: váll, felkar, alkar(2), kéz(3), glutealis regio, comb(5), lábszár (1), láb(4)
Has

Acut compartment syndroma aetiologiája

Compartment térfogatának a csökkenése:

- Szoros kötések és gipszek
- Fascia szoros zárása
- Égés és fagyás

Compartment térfogatának a növekedése:

- Primaeren oedemaképződés eredetű

  - Postischaemiás duzzanat

    - Arteria sérülések

    - Arteriás thrombosisok és emboliák

    - Reconstructiv érsebészet

    - Replantatio (revascularisatio)

    - Hosszú tourniquet idő

    - Arteria spasmus, angiographia, ergotamin mérgezés

  - Prolongált immobilizáció végtagkompresszióval

    - Kábítószer hatás

    - Hosszú narcosis (térd-mellkas, gluteus, lábszár, kőmetsző)

  - Égés és fagyás

  - Túleröltetés

  - Vénbetegség

  - Kígyómarás

  - Primaeren vérzés eredetű → ...

Compartment térfogatának a növekedése (folyt.)

Primaeren vérzés eredetű:

Vérzékenység

Anticoaguláns therapia

Érsérülés

Oedema és vérzés kombinációja:

Törések (nyílt törések is!!!) **Repositio a térfogatot csökkenti!!!**

Lábszár (1. leggyakoribb ok)

Alkar

Könyök (gyerekkori supracond.)

Femur

Lágyrészsérülés (2. leggyakoribb ok!)

nyílt, zárt, magasnyomású sérülés is!

Osteotomiák

Egyéb:

IV infiltratio (infúziós pumpa)

Poplitealis cysta (arthroscopia)

Leukemiás infiltratio

Diagnózis:

Legtöbb esetben klinikai jelek alapján diagnosztizálható –
a gyanú ébrentartása esetén!!!

Anamnesis: Id. aetiologia, de: hosszú csöves csont törése, nagyenergiájú sérülések,
penetráló sérülések, anticoagulatio

Panaszok és tünetek:

Fájdalom: aránytalanul nagy a traumához képest.

Probléma: nem kooperatív beteg (kisgyermek, polytrauma, drog).
érzékiesés (gerincsérülés)

Nyomásnövekedés (tömöttség) a compartmentben (tapintással nem megbízható)

Nyújtási fájdalom (nem specifikus)

Paresis (idegérzékenység? primaer izom ischaemia? fájdalom elleni védekezés?)

Paraesthesia (legmegbízhatóbb, ha van – kooperatív betegben bármely sensoros deficit magyarázatot kíván!)

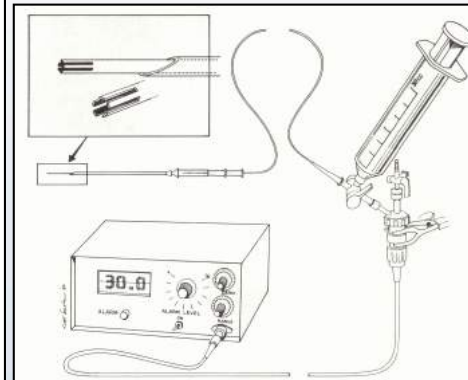
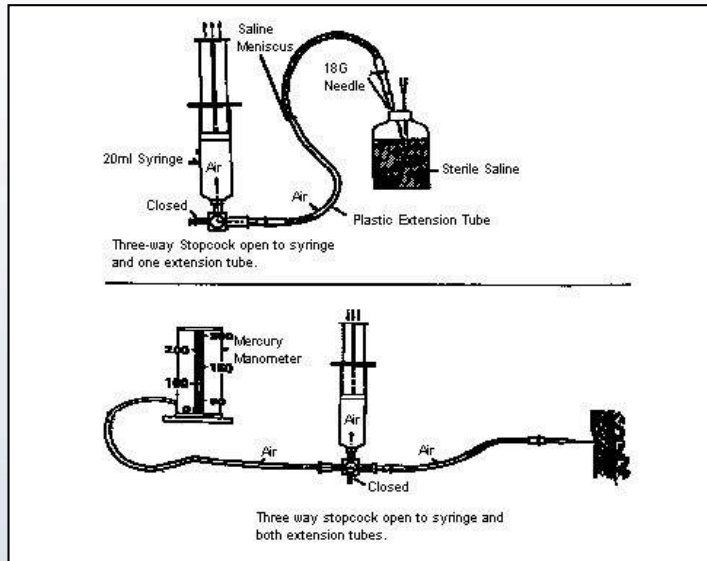
Pulsus: általában distalisan tapintható, detektálható, capillaris visszatelődés észlelhető. (érsérülés + comp. sy. = egymást rontó hatás)

	Comp. sy.	Arteriás occl.	Neuropraxia
Intracomp nyomásnövekedés	+	-	-
Nyújtási fájdalom	+	+	-
Paraesth. anaesth.	+	+	+
Paresis, v. paralysis	+	+	+
Pulsus	+	-	+

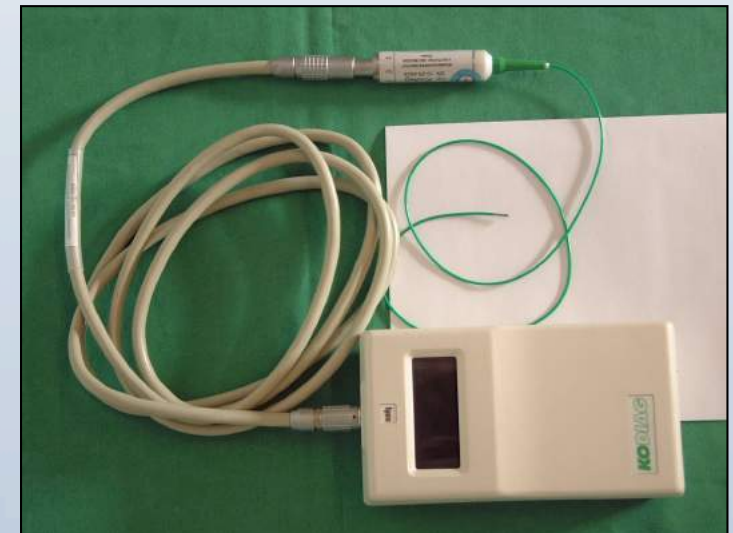
Az intracompartmentalis nyomás mérése

ICP:

abs.: >30 Hgmm; >30-50 Hgmm
rel.: 20-30 Hgmm a diastolés nyomás alatt

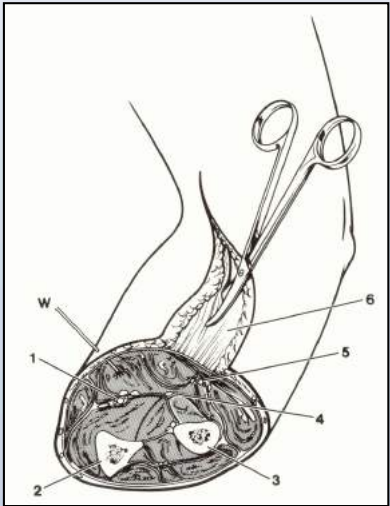
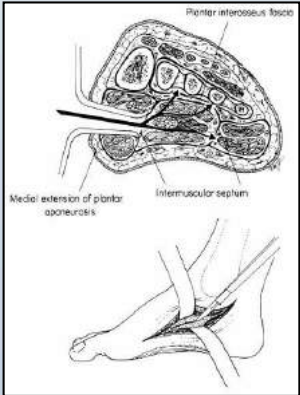
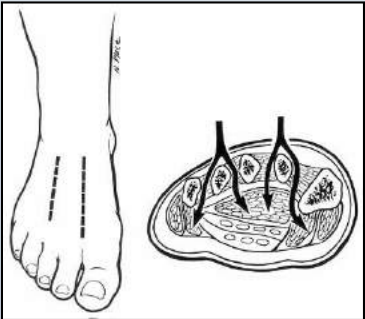
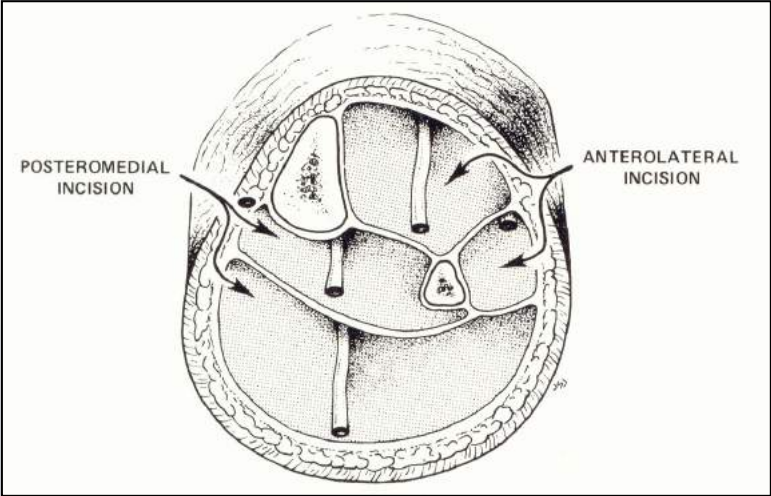
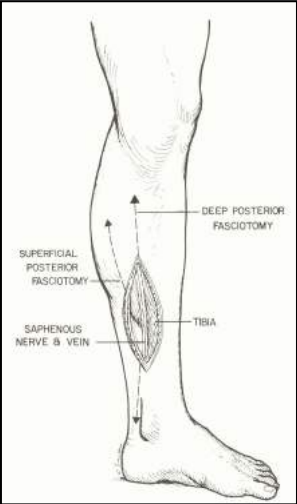
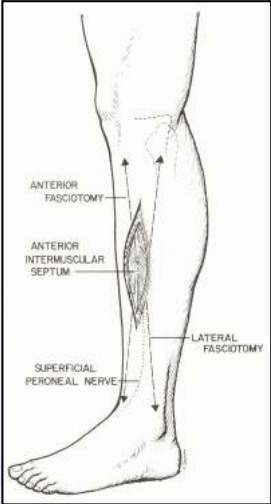
Whitesides

Therápia

fasciotomia,
„azonnal”

Krónikus túlerőltetési rekesz szindróma

(Chronic exertional compartment syndrome)

Overuse syndroma, egyre gyakoribb a közlése

	Acut	Chronicus
Sérülés típ.	Ált. direkt sérülés	Ált. traumás előzmény nélkül
Tünetek tartama	Órák > napok	Hetek-hónapok
Érintett régió	Bármely izomcsoport	Ált. a lszár elülső és lat. compartm.

Panasz:

Fájdalom az érintett végtagban terhelésre. Nyugalmi fájdalom nincs, a fájdalom pihenésre gyorsan szűnik. Paraesthesia a fájdalommal párhuzamosan.
Gyakran kétoldali.

Fizikális leletek:

Nem specifikusak, localis nyomásérzékenység

Diagnózis:

Egyéb okok kizárása: stress-törés, fissura, tenosynovitis

rtg, bone scan,

SPECT?, Thallium kimosási teszt?

Intracompartmentalis nyomásmérés nyugalomban és izomgyakorlat után (>30)

Therapia: cons.: RICE (rest, ice, compression, elevation); op.: fasciotomia

Complex regionális fájdalom szindróma (Complex Regional Pain Syndrome, CRPS)

Sudeck Atrophia, Posttraumás Dystrophia, Váll-kar Syndroma, Reflex Neurovascularis Dystrophia, Reflex Sympathicus Dystrophia, Algodystrophia, Algoneurodystrophia, Causalgia Syndroma,

Diagnosztikus kritériumok:

- ◆ Állandó fájdalom, mely a kiváltó okhoz képest aránytalan
- ◆ Az alábbi kategóriák közül legalább háromban legalább egy tünet panaszolt:
  - Érzés: Hyperaesthesia, vagy allodynia
  - Vasomotor: Hőmérsékleti aszim., bőr elszíneződés, bőrszín aszimmetria
  - Sutomotor/oedema: Ödéma, verejtékezés megváltozása, aszimmetriája
  - Motor/trofikus: Mozgástartomány csökkenése, motoros diszfunkció (pl. gyengeség, tremor, dystonia), vagy trofikus változások (pl. haj, köröm, bőr)
- ◆ Az alábbi kategóriák közül legalább kettőben legalább egy tünet észlelt a vizsgálatkor:
  - Érzés: Hyperalgesia tűszúrásra, allodynia (lággy érintésre, hőérzetre, mély szomatikus nyomásra vagy ízületi mozgásra)
  - Vasomotor: Hőmérsékleti aszimmetria ($> 1^\circ$), bőr elszíneződés, bőrszín aszimmetria
  - Sutomotor/oedema: Ödéma, verejtékezés megváltozása, aszimmetriája
  - Motor/trofikus: Csökkent ízületi mozgástartomány, motoros diszfunkció (pl. gyengeség, tremor, dystonia), vagy trofikus változások (pl. haj, köröm, bőr)
- ◆ Más diagnózissal a tünetek és a panaszok nem magyarázhatók

Patofiziológia (?)

Perzisztáló stimulus a sérült testrészből – periferiás és centrális szenzitizáció – a primer nociceptív mechanizmusok abnormálisan emelkedett érzeteket (fájdalom, hyperalgesia) demonstrálnak – a KIR somatosensoros feldolgozása félreértelmezi a normál, fájdalmat nem okozó stimulusokat mint pl. lágy érintés – a bőr az érintett területen és azon túlterjedően is aberráns módon percipiálja a fájdalmat.

Motoros tekintetben a gyengeség és a tremor hasonlóan a KIR megváltozott működése révén jelentkezik + szimpatikus hiperaktivitás + augmentált gyulladásos reakció + a gyógyulás elhúzódása

Etiológia (?)

Posttraumás fájdalom, postoperatív fájdalom, túl hosszú ideig tartó inaktivitás, ismételt szöveteket károsító repozíciók, elégtelen törésrögzítés, nem megfelelő gipszrögzítés - laza, szoros, gyulladások: bakteriális és egyéb, inadekvát gyógytorna

Tradicionalisan árom fázisra osztott

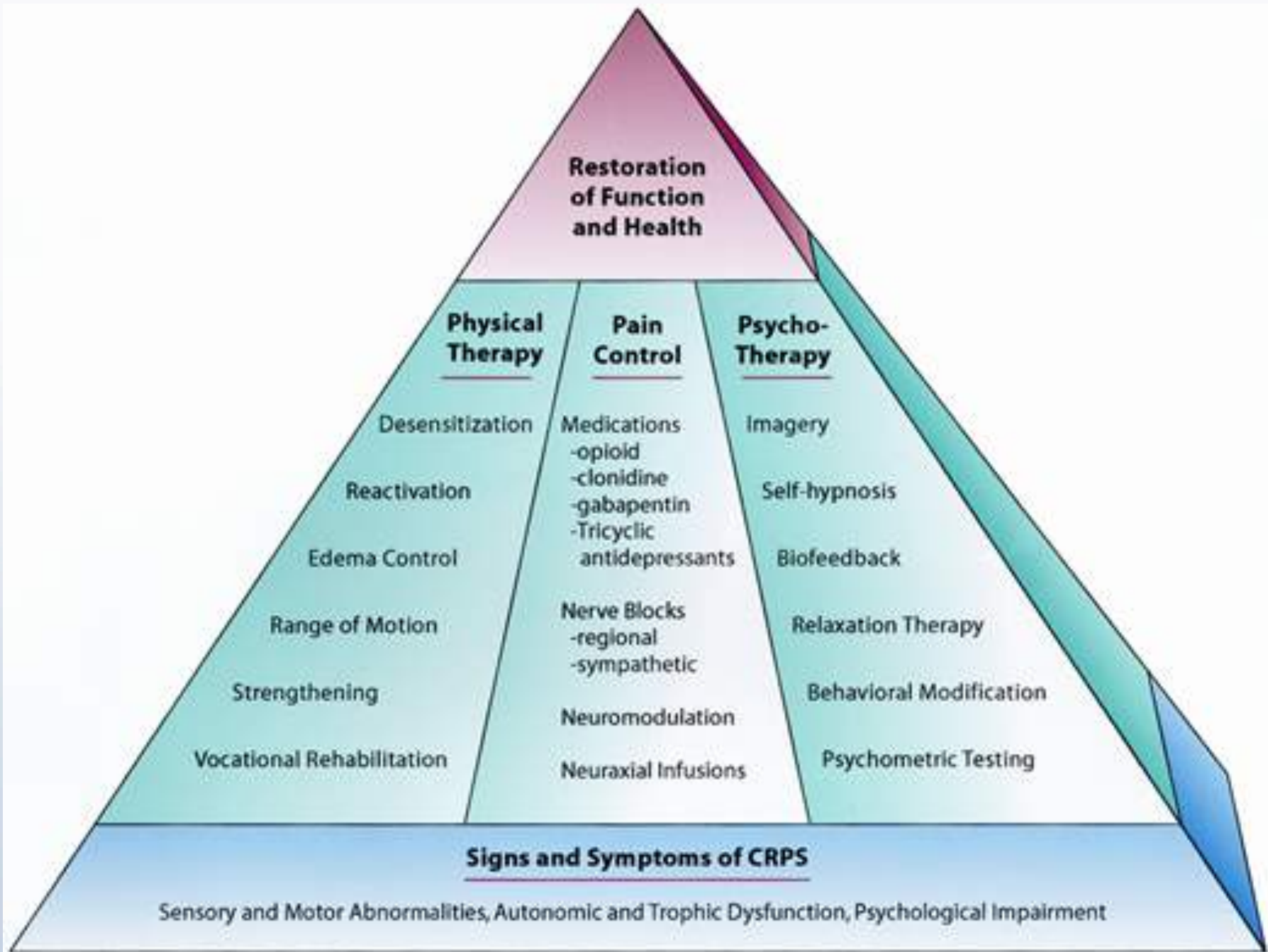
- I.: Gyulladásos fázis (1-3 hét)
- II.: Subacut fázis (2-3 hónap)
- III.: Krónikus, atrófiás szak (1,5-2 év)

Kezelés:

Legfontosabb a korai felismerés és a kezelés megkezdése.

Fájdalomcsillapítás, fájdalommentesség elérése bármely eszközzel.

Team-megközelítés: fájdalom ambulancia, physiotherápia, ideggyógyászat, aneszteziológia
psychiátria / pszichológia, idegsebészet

Restoration of Function and Health

Physical Therapy

Pain Control

Psycho-Therapy

Desensitization

Medications
-opioid
-clonidine
-gabapentin
-Tricyclic antidepressants

Imagery

Reactivation

Self-hypnosis

Edema Control

Biofeedback

Range of Motion

Nerve Blocks
-regional
-sympathetic

Relaxation Therapy

Strengthening

Neuromodulation

Behavioral Modification

Vocational Rehabilitation

Neuraxial Infusions

Psychometric Testing

Signs and Symptoms of CRPS

Sensory and Motor Abnormalities, Autonomic and Trophic Dysfunction, Psychological Impairment

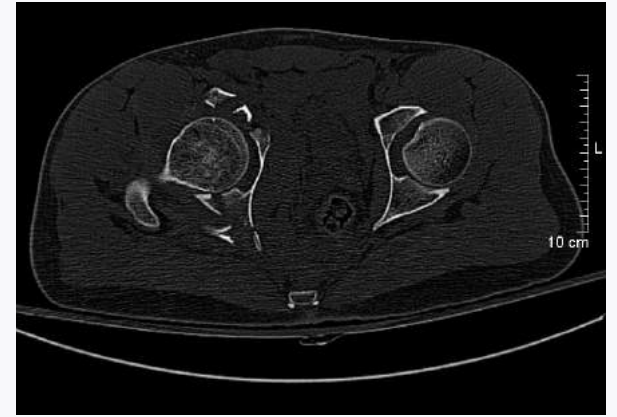
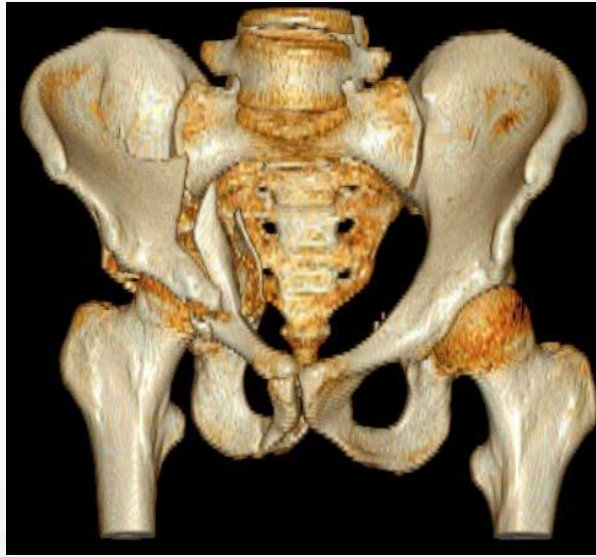
Poszttraumás arthrosis

Intraraticularis és extrararticularis okok

(Porc zúzódása, lenyúzatása, ízületi lépcső, tengelyeltérések, malrotációk)

A porc törésvonala nem reparálódik!

Köszönöm a figyelmet